

Основе инклузивног васпитања и образовања

Теорија 3

ПОЈМОВИ И ТЕРМИНОЛОГИЈА ВЕЗАНИ ЗА ИНКЛУЗИЈУ И ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

- ▶ **Афилијативност** – је тежња особе да успостави непосредан и близак социјални контакт и да се емоционално повеже и удружи са другим људима. Вероватно је дуготрајна беспомоћност и зависност детета биолошка предиспозиција за овај мотив, али се социјалним учењем он развија и поткрепљује, јер човек може уз помоћ других да задовољи низ других мотива (*Социјални мотиви*, n.d.).
- ▶ Афилијативни мотив односи се на успостављање и одржавање позитивних афективних веза са другим људима и на тежњу појединца да успостави непосредан, присан емоционални и социјални контакт и да се удружи са другим људима (*Речник основних психолошких појмова*, 2015);

- ▶ **Алтруизам** (лат. *alter* —други) – несебична брига за одбробит других људи. Животни став који укључује несебичност, наклоност, љубав према другима и спремност да се жртвује без икакве накнаде или спољашње награде, па и по цени личне штете и жртве. Алтруистични поступци су свесни и садрже намеру да се некоме помогне и захтевају одређено жртвовање и одрицање. То је једна врста просоцијалног понашања. Супротан појам је егоизам;

- ▶ **Просоцијално понашање** – у најширем смислу просоцијално понашање је свако понашање које је позитивно усмерено према другим особама, у виду пружања помоћи, сарадње и добротинства. Просоцијално понашање је вишеструко одређено, а мотиви који се налазе у основи ове врсте понашања су бројни и разнолики.
- ▶ Најчешће просоцијално понашање можемо дефинисати као свако социјално понашање које доприноси добробити другог појединца или групе, без обзира на степен врсте личне добити или жртве, односно са малом могућношћу реципрочне материјалне или социјалне награде (Bryan & London, 1970; Staub, 1978, према Крњајић, 2002);

Симедонија – долази из старогрчког језика и, представља, најједноставнијим речима, тежњу човека да подржи другог, да му помогне у успеху и напредовању, да се радује срећи другог. Она је првенствено алтруистичког карактера (Сузић, 2008).

Емпатија (грч. осећање) непосредно уживљавање у емоционална стања, мишљења и понашања других људи; способност да „будемо други“.

Емпатија је важан извор мотивације за поменуто просоцијално понашања. Позитивно понашање може бити мотивисано доживљавањем туге коју људи у невољи могу да осете и антиципацијом њеног ублажавања, односно антиципацијом задовољства и радости које други могу да осете (Јоксимовић и Васовић, 1990). Стауб (1979) скреће пажњу да емпатија може бити условљена општом усмереношћу према другим људима, као и одређеним веровањима и вредностима због којих се појединци идентификују са другим људима, што значи да просоцијална оријентација може бити предуслов за јављање емпатије (Staub, 1976, према Јоксимовић и Васовић, 1990)

- ▶ **Дефицит** – у питању је првенствено природна или органска ускраћеност, односно одсутност нечег, деформацију, недовољност или аномалију неког органа, неке анатомске структуре, неке менталне, психолошке или физиошке функције“ (Canevaro, 2000, према Сузић, 2008). Може настати као генетски поремећај или као последица удеса, повреде или несреће;

- ▶ **Хендикеп** – ради се првенствено о социјалним узроцима обесправљености. Представља резултат једног социјалног и културолошког процеса. Јавља се као : последица сусрета једног појединца са својим физичким и психолошким карактеристикама, иентуално и неки дефицит) и његове индивидуалне историје, у једном посебном контексту”.
- ▶ Како видимо, код хендикепа се ради о социјалном утицају на дете које има дефицит или о таквом утицају који омета нормални развој неких функција. На пример, дете коме је ускраћено рано учење и школовање имаће исподпросечну интелигенцију, а тиме ће за неко време или трајно бити хендикепирано.

- ▶ Хендикеп подразумева ограничења наметнута појединцу спољашњим компонентама. Он је повезан са способношћу појединца да се прилагоди овим захтевима или да их усвоји“ (Hardiman, Drew, and Egan, 1996; према Сузић, 2008). Он указује на препреке на које особе са инвалидитетом наилазе у сусрету са својом околином. Сврха овог термина је да нагласи мањкавости у околини и различитим друштвеним делатностима (на пример у јавном информисању, здравству, култури, образовању итд.). (Сузић, 2008).

- ▶ **Дискриминација** (лат. *discriminare* – одвајати, правити разлику) у најширем смислу представља разликовање. Дискриминација означава и различито поступање према неким појединцима или групама на темељу чињенице која их одређује „различитима“. У том смислу „дискриминисан“ значи „искључен“ – пример особа са инвалидитетом (*sr. wikipedia.org* (;

- ▶ Такође, означава и понашање које прати предрасуде: јавно испољавање негативних осећања према припадницима група или поступање према људима на неправедан и омаловажавајући начин само зато што припадају некој групи. У таквом значењу се, на пример, говори о полној дискриминацији, расној дискриминацији, дискриминацији при запошљавању.

- ▶ Дискриминација нарушава људска права и људско достојанство. Једнакост свих људи као једно од основних људских права захтева недискриминацију. Заштита од дискриминације: савремено право привилеговано штити начело недискриминације које забрањује политике које узрокују сметње или штете појединцима или групама због своје расне, националне, религијске припадности, инвалидитета, сексуалне оријентације, социјалног или брачног статуса
(*sr.Wikipedia.org*)

- ▶ Пажња: Дискриминација и предрасуде не иду увек заједно. Неко ко је пун предрасуда можда неће смети да их јавно испољи због страха од санкција. Исто тако, неко ко не гаји непријатељска осећања према члановима неке групе ипак може да активно или пасивно доприноси њиховој дискриминацији, из страха или из конформизма;

- ▶ **Осетљиве (вулнерабилне) групе** – групе које се сматрају „другачијим“ због својих сметњи у развоју, етничке припадности, језика, сиромаштва и слично и које због тога немају једнаке могућности учешћа у животу заједнице.

- ▶ **Сметње у развоју и инвалидитет** – особа може да има телесне, чулне, моторичке и интелектуалне посебности због којих ће, ако не добије одговарајућу подршку, бити осујећена да оствари своје потребе и животне улоге;
- ▶ **Инклузија** – деца која се сматрају „другачијом“ због својих сметњи, етничке припадности, језика, сиромаштва и слично често су искључена из друштва или су маргинализована у друштву и локалним заједницама. Да би се укључили (инклузија) и могли у потпуности и равноправно да учествују и доприносе животу своје заједнице и културе, неопходно је да се мењају ставови и пракса појединца, организација и друштва;
- ▶ **Инклузивно друштво** – је друштво у коме се разлика поштује и цени, и у којем се активно бори против дискриминације и предрасуда у политикама и у пракси.

- ▶ **Важно је користити прихватљиву терминологију у свакодневном говору!**